

Djurskyddskontrollregister m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2008/09:143 Djurskyddskontrollregister. Därutöver behandlas 40 motionsyrkanden om djurskydd från den allmänna motionstiden 2008.

I propositionen föreslås att det ska inrättas ett för landet centralt register med uppgifter om den som är föremål för djurskyddskontroll, ett s.k. djurskyddskontrollregister. Syftet med ett centralt djurskyddskontrollregister är att det ska bidra till en effektivare kontroll på djurskyddsområdet och medföra en bättre samordning av kontrollmyndigheterna. Uppgifterna i registret ska även kunna användas till att förbättra kontrollen av de s.k. tvärvillkoren och olika ekonomiska stöd på jordbruksområdet.

Djurskyddskontrollregistret föreslås inrättas och föras av Statens jordbruksverk. Verket föreslås även vara personuppgiftsansvarigt för behandlingen av personuppgifter i registret. Enligt förslaget får dock utöver Jordbruksverket även länsstyrelserna ha direktåtkomst till uppgifter som behandlas i registret.

Enligt propositionen ska ramarna för behandlingen av uppgifter i registret särregleras i förhållande till personuppgiftslagen (1998:204) och tas in i en ny lag. Den nya lagen ska kompletteras av personuppgiftslagen och endast innehålla de särbestämmelser och förtydliganden som är nödvändiga. I lagen ska exempelvis anges för vilka ändamål som personuppgifter får behandlas i registret. I lagen ska vidare anges att det i registret endast får behandlas sådana uppgifter om den som är föremål för djurskyddskontroll som behövs för de särskilt angivna ändamålen. Lagen ska även föreskriva en skyldighet för Livsmedelsverket, Fiskeriverket, Sametinget och länsstyrelserna att till Jordbruksverket lämna sådana uppgifter som får behandlas i registret. I lagen ska dessutom finnas bestämmelser om rättelse, skadestånd och gallring.

Den föreslagna lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2009.

Motionerna från allmänna motionstiden 2008 rör bl.a. djurs rätt att vistas utomhus, kastrering av smågrisar, djurskydd vid hästsport och förbud mot sexuellt utnyttjande av djur. Vissa motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker samtliga motionsyrkanden. I betänkandet finns 6 reservationer och 3 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Bakgrund	6
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden	8
Lag om djurskyddskontrollregister	8
Motioner från allmänna motionstiden 2008	10
Översyn av djurskyddslagstiftningen	10
Forskning m.m.	11
Djurombudsman m.m.	13
Djurs rätt att vistas utomhus m.m.	14
Säkerhetskrav vid djurhållning	15
Kastrering av smågrisar	16
Djurskydd vid hästsport	18
Nötrasen belgisk blå	19
Förbud mot sexuellt utnyttjande av djur	20
Våld mot djur	21
Motioner som bereds förenklat	22
Reservationer	23
1. Forskning m.m., punkt 3 (v)	23
2. Djurombudsman m.m., punkt 4 (v)	24
3. Djurs rätt att vistas utomhus m.m., punkt 5 (mp)	24
4. Djurskydd vid hästsport, punkt 8 (mp)	25
5. Nötrasen belgisk blå, punkt 9 (mp)	26
6. Förbud mot sexuellt utnyttjande av djur, punkt 10 (s, v, mp)	26
Särskilda yttranden	28
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 12 (s)	28
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 12 (v)	28
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 12 (mp)	28
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	29
Propositionen	29
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	29
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	34
<i>Bilaga 3</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 12	37

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

- 1. Lag om djurskyddskontrollregister**
Riksdagen antar regeringens förslag till lag om djurskyddskontrollregister.
Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:143.
- 2. Översyn av djurskyddslagstiftningen**
Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ231.
- 3. Forskning m.m.**
Riksdagen avslår motionerna 2008/09:MJ404 och 2008/09:MJ459 yrkande 55.
Reservation 1 (v)
- 4. Djurombudsman m.m.**
Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ458 yrkandena 1 och 2.
Reservation 2 (v)
- 5. Djurs rätt att vistas utomhus m.m.**
Riksdagen avslår motionerna 2008/09:MJ368, 2008/09:MJ380 yrkande 2 och 2008/09:MJ393.
Reservation 3 (mp)
- 6. Säkerhetskrav vid djurhållning**
Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ275.
- 7. Kastrering av smågrisar**
Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ432.
- 8. Djurskydd vid hästsport**
Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ470.
Reservation 4 (mp)
- 9. Nötrasen belgisk blå**
Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ499.
Reservation 5 (mp)
- 10. Förbud mot sexuellt utnyttjande av djur**
Riksdagen avslår motionerna 2008/09:MJ281, 2008/09:MJ373 och 2008/09:MJ501 yrkande 1.
Reservation 6 (s, v, mp)

11. Våld mot djur

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:MJ283 och 2008/09:MJ375 yrkande 4.

12. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 28 april 2009

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Anders Ygeman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Ygeman (s), Ola Sundell (m), Jeppe Johnsson (m), Bengt-Anders Johansson (m), Bo Bernhardsson (s), Sofia Arkelsten (m), Jan-Olof Larsson (s), Irene Oskarsson (kd), Rune Wikström (m), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Erik A Eriksson (c), Tina Ehn (mp), Aleksander Gabelic (s), Eva Selin Lindgren (c) och Lars Tysklind (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2008/09:143 Djurskyddskontrollregister. I propositionen föreslår regeringen att riksdagen antar regeringens förslag till lag om djurskyddskontrollregister. Utskottet behandlar även 40 motionsyrkanden som rör djurskydd från den allmänna motionstiden 2008.

Representanter från Vetenskapsrådet, Smittskyddsinstitutet och Astra Zeneca AB uppvaktade den 17 februari 2009 utskottet med anledning av förslag till revidering av EU-direktiv 86/609/EEG om skydd av försöksdjur. Representanter från Sveriges mjölkbönder uppvaktade den 21 april 2009 utskottet med anledning av beteskravet för mjölkkor.

Bakgrund

För att åstadkomma en effektiv djurskyddskontroll behöver kontrollmyndigheterna god tillgång till information om djur och djurhållare i landet. Det har därför under lång tid funnits krav på en författningsreglering av personregister inom djurskyddskontrollen i syfte att förstärka och förbättra kontrollen i landet.

Regeringen uppdrog i november 2006 åt Statens jordbruksverk och Djurskyddsmyndigheten att gemensamt lämna förslag på utformningen av ett djurskyddskontrollregister. Myndigheterna redovisade uppdraget i en rapport den 31 maj 2007. Djurskyddsmyndigheten upphörde som myndighet den 1 juli 2007, och verksamheten inordnades under Jordbruksverket.

I departementspromemorian Djurförbudsregister (Ds 2008:57) behandlas rapportens förslag rörande ett djurförbudsregister. Inom Jordbruksdepartementet har även upprättats en departementspromemoria Djurskyddskontrollregister (Ds 2008:76) som behandlar rapportens förslag rörande ett djurskyddskontrollregister.

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att det ska inrättas ett för landet centralt register med uppgifter om den som är föremål för djurskyddskontroll, ett s.k. djurskyddskontrollregister. Syftet med ett centralt djurskyddskontrollregister är att det ska bidra till en effektivare kontroll på djurskyddsområdet och medföra en bättre samordning av kontrollmyndigheterna. Uppgifterna i registret ska även kunna användas till att förbättra kontrollen av de s.k. tvärvillkoren och olika ekonomiska stöd på jordbruksområdet.

Djurskyddskontrollregistret föreslås inrättas och föras av Statens jordbruksverk. Verket föreslås även vara personuppgiftsansvarigt för behandlingen av personuppgifter i registret. Enligt förslaget får dock utöver Jordbruksverket även länsstyrelserna ha direktåtkomst till uppgifter som behandlas i registret.

Enligt propositionen ska ramarna för behandlingen av uppgifter i registret särregleras i förhållande till personuppgiftslagen (1998:204) och tas in i en ny lag. Den nya lagen ska kompletteras av personuppgiftslagen och endast innehålla de särbestämmelser och förtydliganden som är nödvändiga. I lagen ska exempelvis anges för vilka ändamål som personuppgifter får behandlas i registret. I lagen ska vidare anges att det i registret endast får behandlas sådana uppgifter om den som är föremål för djurskyddskontroll som behövs för de särskilt angivna ändamålen. Lagen ska även föreskriva en skyldighet för Livsmedelsverket, Fiskeriverket, Sametinget och länsstyrelserna att till Jordbruksverket lämna sådana uppgifter som får behandlas i registret. I lagen ska dessutom finnas bestämmelser om rättelse, skadestånd och gallring.

Den föreslagna lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2009.

Utskottets överväganden

Lag om djurskyddskontrollregister

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag.

Propositionen

Ett för landet centralt register med uppgifter om djurskyddskontrollen (djurskyddskontrollregistret) föreslås inrättas och föras av Statens jordbruksverk. De rättsliga ramarna för den automatiserade behandlingen av personuppgifter i djurskyddskontrollregistret föreslås särregleras i förhållande till personuppgiftslagen (1998:204). Detta ska ske i form av en ny lag. Personuppgiftslagen (1998:204) ska gälla vid behandling av personuppgifter i djurskyddskontrollregistret om inte annat följer av den nya lagen eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Behandling av personuppgifter i djurskyddskontrollregistret som är tillåten enligt den nya lagen ska få utföras även om den enskilde motsätter sig den. Jordbruksverket ska vara personuppgiftsansvarigt för behandlingen av personuppgifter i djurskyddskontrollregistret.

Enligt lagförslaget ska personuppgifter få behandlas i djurskyddskontrollregistret för att

1. i verksamhet hos Jordbruksverket planera, samordna, administrera, följa upp och rapportera om djurskyddskontrollen enligt djurskyddslagen (1988:534) samt enligt de EG-förordningar som kompletteras av denna lag,
2. tillhandahålla information om djurskyddskontrollen som behövs i verksamhet hos länsstyrelserna för deras planering, uppföljning och kontroll enligt djurskyddslagen samt enligt de EG-förordningar som kompletteras av denna lag, och
3. tillhandahålla information som behövs i verksamhet hos Jordbruksverket och länsstyrelserna som underlag för beslut om och kontroll av direktstöd och stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder enligt lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter samt enligt lagen (1994:1708) om EG:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden.

Dessutom ska personuppgifter som behandlas för ändamål enligt punkterna 1–3 få behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med annan lag eller förordning. I övrigt ska 9 § första stycket d och andra stycket personuppgiftslagen (1998:204) gälla för behandling av insamlade personuppgifter för ett nytt ändamål.

I djurskyddskontrollregistret ska endast få behandlas sådana uppgifter om den som är föremål för djurskyddskontroll enligt djurskyddslagen (1988:534) samt de EG-förordningar som kompletteras av denna lag, som behövs för de ändamål som anges i lagen. Sådana känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) ska enligt lagförslaget inte få behandlas. Regeringen bör enligt förslaget meddela närmare föreskrifter om vilka personuppgifter som får behandlas i djurskyddskontrollregistret.

Livsmedelsverket, Fiskeriverket, Sametinget och länsstyrelserna ska, för de ändamål som anges i lagen, lämna sådana uppgifter som får behandlas i registret till Jordbruksverket. Regeringen bör enligt propositionen meddela närmare föreskrifter om hur uppgiftsskyldigheten ska fullgöras.

Regeringen bedömer att som sökbegrepp i djurskyddskontrollregistret bör de uppgifter få användas som får ingå i registret. Personuppgifter ur djurskyddskontrollregistret ska enligt förslaget lämnas ut om länsstyrelsen begär det för den verksamhet som avses i de angivna ändamålen. Regeringen ska kunna meddela föreskrifter, eller i det enskilda fallet besluta, om att även en annan myndighet har rätt att få uppgifter ur registret. Regeringen ska även kunna meddela föreskrifter om att de uppgifter som ska lämnas ut ska begränsas.

Utlämnande genom direktåtkomst till uppgifter ur djurskyddskontrollregistret ska enligt lagförslaget endast vara tillåtet i den utsträckning som anges i den nya lagen eller i förordning som meddelats med stöd av lagen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska även kunna meddela föreskrifter om de krav på säkerhetsåtgärder som ska gälla vid en sådan direktåtkomst. Jordbruksverket och länsstyrelserna ska få ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i registret i den utsträckning som det behövs för de ändamål för vilka uppgifter får behandlas i registret. En sådan åtkomst ska dock vara förbehållen de personkategorier som på grund av sina arbetsuppgifter behöver ha tillgång till uppgifterna. Direktåtkomsten ska även begränsas till att endast avse sådana uppgifter som myndigheterna har rätt att få ur registret enligt den nya lagen eller förordning som har meddelats med stöd av lagen.

Bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd ska gälla vid behandling av personuppgifter enligt den nya lagen eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Personuppgifter som behandlas i djurskyddskontrollregistret ska enligt lagförslaget gallras när de inte längre är nödvändiga för de ändamål för vilka personuppgifter får behandlas i registret. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska dock kunna meddela föreskrifter eller i enskilt fall besluta om

1. att personuppgifter får bevaras för historiska, statistiska och vetenskapliga ändamål, och
2. att gallring av personuppgifter ska ske senast vid en viss tidpunkt.

Regeringen bedömer att bestämmelserna i 52 och 53 §§ personuppgiftslagen (1998:204) är tillämpliga vid överklagande av beslut som Jordbruksverket eller länsstyrelserna fattar med stöd av den lagen. Regeringen bedömer att någon ändring av sekretessbestämmelserna inte behöver göras.

Införandet av ett centralt djurskyddskontrollregister bedöms leda till en effektivare och mer likvärdig kontroll. Införandet av registret medför dock vissa kostnader för Statens jordbruksverk i form av investeringar i informationsteknologisk infrastruktur. Införandet av ett centralt djurskyddskontrollregister bedöms vidare minska företagens administrativa börda eftersom djurhållarna därmed inte behöver lämna samma uppgifter till flera olika myndigheter. Något behov av att inrätta ett särskilt djurförbudsregister finns enligt regeringen inte i och med inrättandet av det föreslagna djurskyddskontrollregistret.

Den nya lagen om inrättandet av ett för landet centralt djurskyddskontrollregister föreslås i kraft den 1 juli 2009.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Motioner från allmänna motionstiden 2008

Översyn av djurskyddslagstiftningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande (m) om översyn av djurskyddslagstiftningen.

Motionen

Enligt motion MJ231 (m) bör en översyn ske av lagar och förordningar som skyddar tama och vilda djur. Djur är i dag inte rättssubjekt i lagens mening. Djur betraktas som ägodelar till människor. På grund av detta har enligt motionen djur inget eget lagligt skydd mot övergrepp, oavsett om dessa är fysiska eller psykiska. Detta medför även att de vilda djuren inte omfattas av djurskyddslagen.

Utskottets ställningstagande

När det gäller skillnaden i lagstiftningen för tama respektive vilda djur har utskottet tidigare uttalat bl.a. följande. Med vilt avses i 2 § jaktlagen (1987:259) vilda däggdjur och fåglar. Med jakt avses att fånga eller döda vilt och att i sådant syfte söka efter, spåra eller förfölja vilt. För viltet finns i 27 § jaktlagen bestämmelser om att jakten ska bedrivas så att viltet

inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara, och i 28 § anges hur jägaren ska förfara om vilt har skadats vid jakt. Djurskyddslagen (1988:534), å andra sidan, avser vård och behandling av husdjur. Den avser också andra djur om de hålls i fångenskap eller används för särskilda ändamål. Det är således fråga om två lagar med helt olika utgångspunkter (bet. 2007/08:MJU13 s. 23).

När det gäller lagstiftningen beträffande husdjur kan nämnas att utskottet har erfarit att ett arbete pågår inom Regeringskansliet med ett direktiv för en översyn av djurskyddslagstiftningen. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion MJ231 (m) bör lämnas utan vidare åtgärd.

Forskning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (m, v) om forskning och djurförsök.

Jämför reservation 1 (v).

Motionerna

I motion MJ404 (m) anføres att nya djurskyddsregler inte får påverka Sverige som forskarland. Djurförsök bör inte förbjudas om detta leder till att svensk medicinsk forskning omöjliggörs. Det skulle inte gynna försöksdjuren om djurförsöken flyttade till något annat land som inte har ett lika strikt djurskydd som Sverige. Enligt motion MJ459 (v) yrkande 55 bör Sverige i EU agera för ökade forskningsanslag till alternativa djurförsök. Många djurförsök har redan ersatts med alternativa metoder. För att kunna ersätta fler djurförsök behövs dock mer forskning.

Utskottets ställningstagande

När det gäller svensk forskning har regeringen i proposition 2008/09:50 Ett lyft för forskning och innovation dragit upp riktlinjerna för den framtida forskningspolitiken (bet. 2008/09:UbU4, rskr. 2008/09:160). Av propositionen framgår att resurserna för svensk forskning och utveckling ska öka med 5 miljarder kronor fram t.o.m. 2012. För att Sverige ska kunna hävda sig i den internationella konkurrensen krävs enligt propositionen fokusering och specialisering på områden där svensk forskning bedöms ha särskilda möjligheter. Ett mål för offentliga satsningar är att den forskning som finansieras ska ligga på högsta internationella nivå, ett annat att den till stor del bedrivs inom områden som är av betydelse för samhällets utveckling och näringslivets konkurrenskraft. För att åstadkomma detta beskrivs i propositionen en satsning på ett antal strategiska områden där svensk forskning tillhör den internationella forskningsfronten eller har poten-

tial att nå dit. De strategiska satsningarna kan därför bidra till att stärka Sveriges och svenskt näringslivs internationella konkurrenskraft. En av de tre strategiska områden som nämns i propositionen är medicinsk forskning. Utskottet delar denna uppfattning om forskningens betydelse för Sverige (yttrande 2008/09:MJU2y).

Utskottet har vid flera tillfällen uttalat sig vad gäller djurförsök, senast i betänkande 2006/07:MJU13 s. 31. Utskottet anförde då att användande av djur för vetenskapliga ändamål innebär en avvägning mellan motstridiga intressen (se t.ex. prop. 1987/88:93). Å ena sidan står djurskyddskravet och å andra sidan de krav som humanitära och andra viktiga samhällsintressen ställer på kunskapen om oss själva och vår omvärld. Den medicinska forskningen sträcker sig över vida områden där djurförsök inte kan ersättas med andra typer av tester. Enligt en allmän uppfattning måste djurförsök då få användas, vilket också utskottet tidigare anförde (se t.ex. bet. JoU 1987/88:22 s. 41 f.). Det är viktigt att djurförsöken begränsas till att avse bara sådana fall då det är angeläget från allmän synpunkt att utföra försöket, och de bör inte få förekomma om likvärdig kunskap kan vinnas genom användning av alternativa metoder. Mot denna bakgrund anser utskottet att motion MJ404 (m) bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Utskottet har i samband med beredningen av den forskningspolitiska propositionen uttalat sig i frågan om forskning om alternativa metoder till djurförsök. I yttrande 2008/09:MJU2y anslöt sig utskottet till regeringens bedömning när det gäller medel till forskning om djurskydd, inklusive forskning om alternativa metoder till djurförsök, samt att djurskyddsforskning fortsatt bör prioriteras och att ambitionen bör höjas. Utskottet anförde att djurskydd är en viktig etisk fråga. Bestämmelser om djurskydd ska vila på vetenskaplig grund. Sverige har en god tradition på området, varför det är viktigt att djurskyddsforskningen långsiktigt kan säkerställas. Forskning om djur och djurs behov är av stor betydelse för djurens välbefinnande och även för att Sverige med trovärdighet offensivt ska kunna driva djurskyddsfrågor inom EU. Utskottet delade enligt yttrandet således regeringens uppfattning om vikten av forskning bl.a. inom området djurförsök.

Utskottet har erfarit att det inom EU pågår ett arbete vad gäller forskning och kunskapsutbyte om alternativ till djurförsök, bl.a. i samarbete med EPAA (European Partnership for Alternative Approaches to Animal Testing).

Kommissionen har nyligen presenterat ett förslag till nytt direktiv om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål, KOM(2008) 543. Enligt artikel 45 i det föreslagna direktivet ska kommissionen och medlemsstaterna bidra till utveckling och validering av alternativa metoder till djurförsök och vidta alla övriga åtgärder som de anser lämpliga för att uppmuntra forskning på detta område. Utskottet har den 19 mars 2009 haft överläggning med jordbruksminister Eskil Erlandsson om det föreslagna direktivet. Vid överläggningen framkom att regeringens förslag till svensk

ståndpunkt beträffande förslaget till direktiv bl.a. innebär att regeringen är positiv till att kommissionen tagit initiativ till att revidera det nu gällande direktivet (86/609/EEG) eftersom det dels kommer att öka djurskyddet för försöksdjuren och dels harmoniserar förutsättningarna för försöksdjursverksamhet inom unionen. Detta ligger väl i linje med EG-fördragets protokoll om djurskydd och djurs välfärd. Regeringen välkomnar förslaget och anser att det överlag är bra. Vidare stöder regeringen fullt ut att all användning av försöksdjur ska ske i enlighet med den s.k. tre R:ens princip (från engelskans replace, reduce och refine) enligt vilken djurförsöken så långt möjligt ska ersättas, minskas och förfinas. I utskottet fanns stöd för regeringens ståndpunkt i denna del.

Utskottet avstyrker motion MJ459 (v) yrkande 55.

Djurombudsman m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (v) om ett råd och en ombudsman för djuretiska frågor m.m.

Jämför reservation 2 (v).

Motionen

Enligt motion MJ458 (v) bör en utredning tillsättas med uppgift att se över förutsättningarna för att inrätta ett fristående och opolitiskt råd för utveckling av moderna djuretiska frågor (yrkande 1). Vidare bör enligt motionen en utredning tillsättas med uppgift att se över förutsättningarna för att inrätta en ombudsman för djurrättsliga och djuretiska frågor (yrkande 2). I motionen anförs att det efter nedläggningen av Djurskyddsmyndigheten saknas en kunskapsutvecklande funktion för modern djuretik i Sverige.

Utskottets ställningstagande

I samband med beredningen av budgetpropositionen för 2007 uttalade utskottet sitt stöd för att Djurskyddsmyndigheten skulle avvecklas fr.o.m. den 1 juli 2007 (bet. 2006/07:MJU2, rskr. 2006/07:67, 2006/07:68). I uppdraget till Jordbruksverket att vidta åtgärder för att inordna djurskyddsverksamheten i Jordbruksverkets verksamhet har regeringen bl.a. angivit att utgångspunkten vid inordnandet ska vara att utifrån ett helhetsperspektiv arbeta för ett gott djurskydd och en god djurhälsa nationellt och internationellt. Jordbruksverket har inrättat ett djurskyddsråd vars funktion är att stödja myndigheten i dess arbete med djurskyddsfrågor. Rådet ska fungera som ett rådgivande organ i djurskyddsfrågor och vara ett hjälpmedel för att driva utvecklingen inom etik, utbildning och forskning inom djurskydds-

området. Rådet har bl.a. till uppgift att lämna förslag till fördelning av forskningsanslag. Rådet kan också initiera möten, seminarier och undersökningar och utarbeta rapporter. Rådet kan vidare ta initiativ till djurskydds-befrämjande åtgärder och föreslå handlingsplaner. I rådet ingår representanter från bl.a. Jordbruksverket, Sveriges lantbruksuniversitet, länsstyrelser, djurskyddsorganisationer, branschorganisationer och Sveriges Veterinärförbund. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ458 (v) yrkandena 1–2.

Djurs rätt att vistas utomhus m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (m, c, mp) om krav på ligg-hallar samt beteskraV för mjölkkor.

Jämför reservation 3 (mp).

Motionerna

Enligt motion MJ368 (m) bör villkoren för att bevilja dispenser från ligg-hallskravet tydliggöras, förenklas och även öppnas för lite sunt förnuft. Det är enligt motionen bra att Jordbruksverket nu ser över reglerna och kan tänka sig att ta bort dispenser för att i stället möjliggöra frivilliga skötselplaner.

I motion MJ380 (mp) yrkande 2 anföras att alla gamla dispenser från kravet att släppa ut mjölkkor på bete bör sökas på nytt för ny bedömning och att nya dispenser enbart bör ges där det är praktiskt omöjligt att anlägga vall inom rimligt avstånd. I motion MJ393 (c) ifrågasätts däremot om alla mjölkkor måste ut på bete. Nya kostallar byggs i stort sett enbart för lösdrift där mjölkborna rör sig fritt mellan foderplats, mjölkning och viloplats och där det finns tillgång till rymliga rasthagar året runt. Enligt motionen bör lagstiftningen med krav på betesgång för mjölkkor i lösdrift utredas.

Utskottets ställningstagande

Frågan om kravet på ligg-hallar till utgångsdjur har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast i betänkande 2007/08:MJU13 s. 16 f. Dåvarande Djurskyddsmyndigheten har utvärderat hur djur som går ute om vintern ska kunna hållas och skötas med beaktande av djurskyddet. En rapport om detta lämnades av Jordbruksverket till regeringen den 31 augusti 2007. En slutsats som Jordbruksverket drog av rapporten var att alternativ till dagens dispensförfarande rörande kravet på ligg-hall till utgångsdjur bör utvecklas. Verket ansåg att ett system med kontrollprogram är ett bra alternativ. Eventuellt kan kravet på byggnad enligt verket ersättas med

krav på annan typ av klimatskydd, under förutsättning att besättningen är knuten till ett kontrollprogram. Regeringen uppdrog den 13 september 2007 åt Jordbruksverket att utreda hur djuromsorgsprogram för lantbrukets djur kan tillämpas i framtiden. Den 30 oktober 2008 lämnade Jordbruksverket en rapport till regeringen där tre olika modeller för hur frivilliga djuromsorgsprogram kan godkännas som kontrollprogram presenterades. En djurhållare som följer ett sådant kontrollprogram, och därmed t.ex. tar på sig extra skötselåtgärder, skulle kunna ges lättnader i djurskyddsföreskrifterna jämfört med djurhållare som inte deltar i programmet. Rapporten är under beredning i Regeringskansliet. Utskottet har inhämtat att näringen nu genomför praktiska försök att hålla djur utomhus utan ligghall vintertid i vissa besättningar. Svenska Djurhälsovården har under två vintersäsonger i projektform arbetat med att ta fram ett kontrollprogram för att bedöma djurvälståndet i besättningar med kor i utedrift. Under den gångna vintern har programmet utförts på försök i vissa besättningar. I avvaktan på resultatet av det arbete som pågår föreslår utskottet att motion MJ368 (m) lämnas utan vidare åtgärd.

Även frågan om beteskravet för nötkreatur har utskottet behandlat tidigare (t.ex. bet. 2006/07:MJU13 s. 28 f. och bet. 2007/08:MJU13 s. 16 f.). När det gäller nötkreatur ska enligt djurskyddsförordningen kor för mjölkproduktion vistas på bete sommartid. Utskottet har emellertid erfarenhet att ett litet antal kor i mjölkproduktionen inte har möjlighet att gå på bete eftersom dispenser givits då gårdarna var byggda på sådana ställen att de inte kunde tillhandahålla bete när beteskravet trädde i kraft. Enligt uppgift från Jordbruksdepartementet finns det inga planer på omprövning av gamla dispenser. Med det anförda avstyrks motion MJ380 (mp) yrkande 2.

Enligt 4 § djurskyddslagen ska djur hållas och skötas på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt. Att gå på bete är ett sådant naturligt beteende för mjölkkor. Någon utredning om att minska beteskravet är enligt Jordbruksdepartementet inte aktuell. Utskottet anser att motion MJ393 (c) bör lämnas utan vidare åtgärd.

Säkerhetskrav vid djurhållning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande (s) om krav på brandlarm och sprinklersystem i djurstallar.

Motionen

Enligt motion MJ275 (s) bör djurskyddslagstiftningen kompletteras med krav på att brandlarm och sprinklersystem ska finnas i ladugårdar. Varje år utbryter åtskilliga bränder i ladugårdar och stallar där jordbruksdjur lever. Detta utgör stora lidanden för djuren som avlider under helt oacceptabla djurskyddsförhållanden.

Utskottets ställningstagande

Enligt 1 kap. 11 § Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om djurhållning inom lantbruket m.m. (DFS 2007:5) ska vid förprövningspliktig ny-, till- eller ombyggnad av stallar dessa utformas så att det för djuren finns godtagbart byggnadstekniskt eller likvärdigt skydd mot brand samt godtagbara förutsättningar att rädda djuren vid brand. Detsamma gäller när en stallbyggnad ändras eller används på ett sätt som innebär en ökad brandrisk. Enligt de allmänna råden till bestämmelsen bör Lantbrukets brandskyddskommittés rekommendationer följas vid nybyggnad och större om- och tillbyggnad av stall. Motsvarande regler finns för häststallar (DFS 2007:6).

Enligt vad utskottet har erfarit är det svårt att få fram en fungerande teknik till en rimlig kostnad vad gäller larm och sprinklersystem i djurstallar. Det är för närvarande bättre att satsa på förebyggande åtgärder och hindra att brand uppstår eller sprider sig i stället för att satsa resurser på larm och sprinklersläckning. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ275 (s).

Kastrering av smågrisar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande (fp) om kastrering av smågrisar utan bedövning.

Motionen

Enligt motion MJ432 (fp) bör kastrering av smågrisar utan bedövning förbjudas. Ingreppet orsakar smärta för grisen och medför risk för infektioner samt bråck. Bedövning före ingreppet är etablerad teknik exempelvis i Norge.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid tidigare utskottsbehandling redovisat bakgrunden till att smågrisar kastreras. Sedan lång tid tillbaka kastreras en majoritet av de galtgrisar som föds i Sverige, liksom i övriga Europa, utan bedövning när

de är mycket unga. Anledningen till att grisarna kastreras är den s.k. galtlukt som kött från vissa intakta galtar avger, framför allt då köttet värms upp. Lukten upplevs som mycket obehaglig av många konsumenter. Enligt 25 § djurskyddsförordningen (1988:539) måste grisarna vid kastrering som utförs av lekmän vara yngre än sju dagar. Äldre djur får kastreras av veterinär efter bedövning (bet. 2006/07:MJU13 s. 16).

I ett beslut den 21 februari 2008 uppdrog regeringen åt Jordbruksverket att utreda om förutsättningar finns för att lekmän ska kunna använda lokalbedövningsmedel vid kastrering av smågrisar. Uppdraget har nu redovisats. Av redovisningen framgår bl.a. att kastrering av smågrisar utan föregående bedövning är en hantering som i längden inte är djurskyddsmässigt acceptabel. Ett flertal alternativa metoder är under utarbetande, men är ännu inte redo att tillämpas i praktiken. Kirurgisk kastrering under bedövning skulle kunna tillämpas direkt. Det råder dock enighet om att det inte finns möjligheter, vare sig ekonomiska eller personella, att anlita veterinär för att utföra bedövning av samtliga hangrisar avsedda för slakt. Jordbruksverket har undersökt förutsättningarna för att tillåta veterinärer att till grishållare delegera behandling med lokalbedövningsmedel. Verket anser att det bör finnas förutsättningar för att lekmän, efter utbildning, ska kunna utföra en korrekt lokalbedövning. På grund av individuella förhållanden i grisbesättningarna, samt att delegerad läkemedelsanvändning sker på den förskrivande veterinärens ansvar, anser Jordbruksverket inte att det är möjligt att ställa krav på att samtliga grisproducenter ska utföra lokalbedövning på delegation. Bedövning före kastrering innebär en viss lindring för grisarna, men bör enligt Jordbruksverket inte anses vara den slutliga lösning som föranleder ett förbud mot obedövad kastrering. Bedövningen ska snarare ses som en möjlighet, i väntan på alternativa metoder som innebär att kirurgisk kastrering inte längre är nödvändig. (Jordbruksverket, Redovisning av uppdrag om kastrering av smågrisar 2008-10-30, dnr 31-3146/08.)

I regleringsbrevet för budgetåret 2009 har Jordbruksverket fått i uppdrag att medverka till att utveckla teknik och system inom svinproduktionen i syfte att göra kastrering av smågrisar utan föregående bedövning överflödigt. Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2009. Det ovan nämnda uppdraget om lekmanakastrering av smågrisar ska kompletteras med praktiska försök vid vissa gårdar, och resultatet kommer att redovisas i samband med redovisningen av uppdraget i regleringsbrevet. Utskottet välkomnar dessa uppdrag. I avvaktan på resultatet av det arbete som pågår föreslår utskottet att motion MJ432 (fp) lämnas utan vidare åtgärd.

Djurskydd vid hästsport

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande (mp) om kontroll av metoder och utrustning vid utövande av hästsport.

Jämför reservation 4 (mp).

Motionen

I motion MJ470 (mp) begärs en översyn av lagstiftning och praxis i djurhälso- och djurskyddshänseende beträffande förprovning av metoder och utrustning som används vid hästsport. Plågsam utrustning förekommer enligt motionen inom travsporten. Prövning av nya metoder och ny utrustning har hittills skett internt inom hästsporten i en processuell ordning som kan ifrågasättas.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis kan anföras att djur enligt 17 § djurskyddslagen (1988:534) inte får tränas för eller användas vid tävling på ett sådant sätt att de utsätts för lidande. Enligt 33 § djurskyddsförordningen (1988:539) ska det vid offentlig tävling med djur finnas en veterinär som förordnats av Jordbruksverket eller, om Jordbruksverket bestämmer det, av länsstyrelsen. Veterinären ska före tävlingen besiktiga tävlingsområdet och de deltagande djuren. Om djur utsätts eller kan antas bli utsatt för skada eller annat lidande ska veterinären med omedelbar verkan helt eller delvis förbjuda tävlingen eller att ett visst djur deltar i tävlingen.

I december 2007 presenterades utredningsbetänkandet Bättre djurskydd – mindre krångel (SOU 2007:86). I betänkandet behandlas bl.a. hur djurskyddskontrollen går till vid t.ex. våra travbanor, och utredningen påpekar brister i den besiktning som sker av ekipagen innan start. Utredningen pekar vidare på behovet av att klargöra banveterinärernas skyldigheter i fråga om att ta hand om akut skadade djur, av att effektiva system för veterinärernas rapportering byggs upp samt vikten av att banveterinärer har tillräcklig kompetens.

Enligt vad utskottet erfarit avser regeringen att återkomma till riksdagen i maj 2009 med en proposition om organisationen av den veterinära verksamheten. I propositionen kommer frågan om djurskyddskontrollen vid tävlingar med djur, t.ex. travtävlingar, att behandlas. Vid Jordbruksverket pågår en översyn av banveterinärernas möjligheter att utföra sina uppgifter i syfte att förbättra djurskyddskontrollen vid travtävlingar.

Utskottet anser att det arbete som pågår bör avvaktas. Motion MJ470 (mp) bör därför lämnas utan vidare åtgärd.

Nötrasen belgisk blå

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande (mp) om avel och slakt av rasen belgisk blå.

Jämför reservation 5 (mp).

Motionen

I motion MJ499 (mp) anförs att Sverige i EU bör driva frågan gällande rätten för enskilda länder att skärpa lagstiftningen för att förhindra avel och slakt av rasen belgisk blå. I ett brev från EU-kommissionen till den svenska regeringen sommaren 2007 slås fast att ”renrasiga nötkreatur ska i princip godkännas för avel”. Enligt motionen tolkas detta bland många uppfödare som att det är fritt fram för rasen belgisk blå.

Utskottets ställningstagande

Jordbruksminister Eskil Erlandsson har i riksdagen den 29 maj 2007 svarat på interpellation 2006/07:530 om rasen belgisk blå (Riksdagens protokoll 2006/07:115, 3 §). Han anförde då bl.a. att nationella bestämmelser som förbjuder eller kräver tillstånd för användning av sperma från avelstjurar av rasen belgisk blå inte är förenliga med EG-rätten om dessa djur godkänts för artificiell insemination i en annan medlemsstat enligt en EG-rättslig standard, enligt en dom meddelad av EG-domstolen 1998.

Av interpellationssvaret framgår vidare att det gäller en överenskommelse mellan samtliga svenska bondeägda slakterier och alla större privatägda slakterier om att avstå från rasen belgisk blå och korsningar av denna. Sverige är för närvarande det enda land i EU där bönder och kött- och charkföretagen i en bred branschöverenskommelse sagt nej till belgisk blå. Skärpningar av lagstiftningen kring avel och slakt med rasen belgisk blå skulle enligt jordbruksministerns bedömning för närvarande vara mycket svåra att få igenom inom EU, och han avser enligt interpellationssvaret inte heller att i detta läge se över den svenska lagstiftningen.

När det gäller frågan om det i motionen nämnda brevet från EU-kommissionen har jordbruksministern i svar på en skriftlig fråga den 28 november 2007 (fråga 2007/08:311) anført bl.a. följande. Kommissionen har tagit upp frågan om Sveriges bestämmelser om avel med rasen belgisk blå och vit nötboskap är förenliga med EG-rätten. Regeringen har i sitt svar till kommissionen (Jo2007/2071) hänvisat till EG-direktiv om skydd av animalieproduktionens djur (98/58/EG), i vilket det bl.a. förskrivs att det är förbjudet med naturliga eller konstgjorda avelsförhållanden som orsakar eller kan orsaka lidanden eller skada för något av de berörda djuren. Regeringen anförde att de svenska bestämmelserna som förbjuder viss avel genomförts via detta direktiv. Regeringen anförde vidare att djurskydds-

aspekterna inte beaktats på ett uttömmande sätt i det EG-direktiv som reglerar renrasiga nötkreatur (87/328/EEG), eftersom direktivet inte garanterar att avel inte orsakar lidande eller skada för de berörda djuren.

Utskottet delar jordbruksministerns uppfattning att en skärpning av lagstiftningen kring avel och slakt med rasen belgisk blå för närvarande skulle vara mycket svår att få igenom inom EU. Med det anförda finner utskottet att motion MJ499 (mp) bör lämnas utan vidare åtgärd.

Förbud mot sexuell utnyttjande av djur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (s, m, mp) om ett särskilt förbud mot sexuella övergrepp på djur.

Jämför reservation 6 (s, v, mp).

Motionerna

Enligt motionerna MJ281 (s), MJ373 (m) och MJ501 (mp) yrkande 1 bör ett uttryckligt förbud mot sexuella övergrepp på djur införas. Enligt motionerna är det olyckligt att det för straffbarhet krävs att det ska visas att innehållet i handlingen varit av en sådan art att det är lagstridigt. Det borde räcka med att visa att ett sådant övergrepp har ägt rum.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis kan nämnas, beträffande det i dag gällande regelverket, att enligt 16 kap. 13 § brottsbalken gör den sig skyldig till brottet djurplågeri som otillbörligt utsätter djur för lidande genom misshandel, överansträngning, vanvård eller på annat sätt. Bestämmelsen omfattar handlingar av sexuell natur som i övrigt uppfyller brottsrekvisiten.

Utskottet har inhämtat att regeringen har för avsikt att se över vilka åtgärder som kan vara lämpliga för att stärka skyddet för djur mot att användas för sexuella ändamål. Denna översyn ska utgöra en del i en större utredning som kommer att få till uppgift att se över nuvarande djurskyddslagstiftning. Som ett led i arbetet med att tillsätta utredningen har Jordbruksdepartementet i december 2008 genomfört en hearing för att ta del av vad djurskyddsorganisationer, branschorganisationer och myndigheter anser borde ingå i utredningens uppgifter. Utskottet välkomnar en översyn av djurskyddet vad gäller sexuell utnyttjande av djur och föreslår, i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår, att motionerna MJ281 (s), MJ373 (m) och MJ501 (mp) yrkande 1 lämnas utan vidare åtgärd.

Våld mot djur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (s, fp) om våld mot djur i misshandelsrelationer.

Motionerna

Enligt motion MJ283 (s) bör regeringen ge Jordbruksverket i uppdrag att lyfta fram den strukturella grunden för sambandet mellan våld mot kvinnor och barn och husdjurs situation. Veterinärer och djursjukvårdare är yrkesgrupper som kan göra iakttagelser av vikt. Djurrätts- och djurskyddsorganisationer kan slå larm. I motion MJ375 (fp) yrkande 4 poängteras vikten av samarbete mellan socialtjänst, polis och djurskyddsinspektörer i fall av våld mot kvinnor och husdjur. Samhället måste också erbjuda möjligheter att omlacera djur som är i behov av akut skydd.

Utskottets ställningstagande

Enligt 16 kap. 13 § brottsbalken gör den sig skyldig till brottet djurplågeri som otillbörligt utsätter djur för lidande genom misshandel, överansträngning, vanvård eller på annat sätt. Enligt 2 § djurskyddslagen (1988:534) ska djur behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. När ett djur missköts kan länsstyrelsen enligt 31–32 §§ djurskyddslagen under vissa förutsättningar besluta att ett djur ska tas om hand genom polismyndighetens försorg. Polismyndigheten placerar därefter djuret på ett lämpligt ställe. De kostnader som därvid uppkommer förskottas av allmänna medel men ska slutligt betalas av djurägaren (bet. 2007/08:MJU13 s. 24).

Som nämnts ovan har Jordbruksdepartementet genomfört en hearing som ett led i arbetet med att tillsätta en utredning om översyn av nuvarande djurskyddslagstiftning. I samband med denna har bl.a. Jordbruksverket framfört synpunkten att samarbetsformer och gränsdragningsfrågor mellan myndigheter inom djurskyddsområdet och det sociala området bör ses över. Direktiv för utredningen är under beredning i Regeringskansliet.

I avvaktan på resultatet av det arbete som pågår föreslår utskottet att motionerna MJ283 (s) och MJ375 (fp) yrkande 4 lämnas utan vidare åtgärd.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (s, v, mp) om djurskydd som tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen behandlat tidigare under valperioden.

Jämför särskilda yttrandena 1 (s), 2 (v) och 3 (mp).

Utskottets ställningstagande

De motionsförslag som tas upp i bilagan rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Under riksmötena 2006/07 och 2007/08 har detta gjorts i betänkandena 2006/07:MJU13, 2007/08:MJU9 och 2007/08:MJU13, och riksdagen har avslagit motionsyrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Forskning m.m., punkt 3 (v)

av Wiwi-Anne Johansson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ459 yrkande 55 och avslår motion 2008/09:MJ404.

Ställningstagande

Alltför många djur lider under djurförsök, vilket måste förändras. Enligt EU-kommissionens nyligen utgivna rapport användes drygt 12 miljoner djur i djurförsök i EU under år 2005. Antalet djur som används vid försök ökar. Det finns mycket kvar att göra för att minska, ersätta och avskaffa djurförsök. Det är viktigt att mer görs för att ersätta djurförsök med laboratoriebaserad teknik. En stor del av forskningen om cancer, aids och andra sjukdomar sker redan nu utan djurförsök. Mycket kunskap om människan och våra sjukdomar kommer från undersökningar av sjuka människor och experiment på frivilliga människor. En allt större del av dagens forskning sker också på celler och vävnader från människa. De alternativa metoderna – när de väl finns – är ofta billigare, mer pålitliga och ger snabbare resultat än djurförsök. Det är inte självklart att djurförsök bör tillåtas bara för att det saknas alternativ. Alla djurförsök är inte livsviktiga. För att kunna ersätta fler djurförsök behövs mer forskning. Det behövs också mer information och utbildning till dagens och morgondagens forskare, dels för att t.ex. visa på vilka framsteg som gjorts med cellodlings- och datormodeller, dels för att få forskare att själva undersöka möjligheterna att vidareutveckla existerande metoder som skulle kunna ersätta djurförsök. Sverige bör i EU agera för ökade forskningsanslag till alternativa djurförsök. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Djurombudsman m.m., punkt 4 (v)

av Wiwi-Anne Johansson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ458 yrkan-
dena 1 och 2.

Ställningstagande

Efter nedläggningen av Djurskyddsmyndigheten den 1 juli 2007 saknas en kunskapsutvecklande funktion för modern djuretik i Sverige. Norge har för detta ändamål inrättat ett fristående och opolitiskt råd. En utredning bör tillsättas för att se hur Sverige, i likhet med Norge, på lämpligt sätt kan inrätta ett sådant råd med uppdrag att utveckla modern djuretik. Rådet bör få i huvudsakligt uppdrag att sammanställa forskning på området och sprida kunskap genom information och rådgivning. Det finns av flera skäl behov av att stärka djurrätten i Sverige. Därför bör en ombudsman inrättas för att stärka och bevaka djurens rättigheter enligt gällande lagstiftning. En sådan myndighet kan även bidra till att utveckla djurrättsliga och djuretiska frågor. Förutsättningarna för att inrätta en sådan myndighet bör utredas. Detta bör ges regeringen till känna

3. Djurs rätt att vistas utomhus m.m., punkt 5 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ380 yrkande 2 och avslår motionerna 2008/09:MJ368 och 2008/09:MJ393.

Ställningstagande

Enligt djurskyddslagens portalparagraf ska djur ges möjlighet att bete sig naturligt. Bestämmelser om att hålla mjölkkor på bete kom 1991. Möjlighet till dispenser infördes, avsedd för bönder som inte hade marker i anslutning till gården. Dispens skulle ges restriktivt. Det finns dock fortfarande mjölkkor som inte kommer ut, trots bestämmelserna. Det finns till och med mjölkkor som står uppbundna i ladugården året runt. Att det är så kan ha flera orsaker. Det finns bönder som fick dispens innan Jordbruksverkets regler för dispens kom, d.v.s. någon gång mellan 1991 och 1995,

och som då inte tidsbegränsades. Men det finns även bönder som struntat i lagen och med vilka den lokala miljö- och hälsoskyddsnämnden inte kommit någon vart. Djurskyddslagen sätts ur spel och den välfärd som finns inskriven för djuren kommer inte alla mjölkkor till del. Det har nu gått så lång tid sedan beteskravet för mjölkkor kom att möjligheten att söka dispens måste skärpas rejält. Alla gamla dispenser måste omprövas och nya ges endast om det är omöjligt att anlägga vall, därför att ingen mark finns i anslutning till gården. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Djurskydd vid hästsport, punkt 8 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ470.

Ställningstagande

Travsporten skiljer sig i mångt och mycket från annan hästhållning. Här finns möjlighet till stor förtjänst och många hästägare har ingen egen praktisk hästerfarenhet. Kraven på tränarna att ”presteras” kan vara tuffa, och risken är att metoder som kan ifrågasättas ur djurskyddssynpunkt används. Prövningen av de metoder och utrustning som används vid träning och tävling görs inom respektive hästsport och sanktioneras genom tävlingsreglementen. Prövningen tycks dock inte vila på några objektiva vetenskapliga studier. I travsportens officiella meddelande kring utrustningsbestämmelser står att ny utrustning som avviker från normalt vedertagen travutrustning ska prövas av STC:s (Svenska Travsportens Centralförbund) djurskyddskommitté. En förprovning måste ske objektivt och av en myndighet som inte har koppling till verksamheten. Att det är verksamhetsutövaren som själv godkänner ny teknik är helt unikt i Sverige och fullständigt oacceptabelt. Dessutom är denna ordning rent allmänt otillfredsställande därför att den sker på tillsynsobjektets villkor och inte är offentlig. Regeringen måste ta initiativ till en översyn av lagstiftning och tillsynspraxis vad gäller hästar i tävling och träning för tävling. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Nötrassen belgisk blå, punkt 9 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09: MJ499.

Ställningstagande

Nötrassen belgisk blå är i princip förbjuden i Sverige. LRF har fördömt rasen och 99 % av alla konsumenter skulle säkerligen tacka nej till sådant kött. Detta beror på att belgisk blå är framavlad till bristningsgränsen. De värsta monstertjurarna har dubbla uppsättningar av vissa muskler, har ben som inte kan bära kroppen mer än mycket sporadiskt och måste födas med kejsarsnitt – allt detta för att ge maximalt med kött.

Sverige har infört bestämmelser som förbjuder viss avel utifrån djurskyddsaspekter, eftersom EU-direktivet inte garanterar att avel inte orsakar lidande eller skada för de berörda djuren. Men i ett brev från EU-kommisionen till den svenska regeringen sommaren 2007 slås fast att ”renrasiga nötkreatur ska i princip godkännas för avel”. För många uppfödare tolkas detta nu som att det är fritt fram för rasen monstertjuren belgisk blå.

Våren 2007 kom det fram att överenskommelserna inom slakteribranschen att undvika slakt av rasen belgisk blå inte visade sig hålla. I stället avslöjades en växande smygslakt av belgisk blå hos en del slakterifirmor. De som drabbas, förutom djuren, är givetvis konsumenterna, som inte längre vet vad det är för kött de köper. Förtroendet för skötsamma slakterier skadas.

Sveriges svar till EU-kommissionen sommaren 2007 var att Sverige skulle ta bort de handelshinder som finns för djuren men ha förbud mot avel med djur som har anlaget muskelhypertrofi, vilket lär gälla all nötkreatur belgisk blå. Huruvida Sverige kan ha denna linje är fortfarande oklart. Regeringen bör i EU driva frågan om rätten för enskilda länder att skärpa lagstiftningen för att förhindra avel och slakt av belgisk blå. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Förbud mot sexuellt utnyttjande av djur, punkt 10 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Tina Ehn (mp) och Aleksander Gabelic (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:MJ281 och 2008/09:MJ501 yrkande 1 och avslår motion 2008/09:MJ373.

Ställningstagande

Det är välkänt att djur utsätts för sexuella övergrepp i dag. Rapporter om detta kommer till djurskyddsorganisationerna i allt större omfattning. På Internet sprids i dag bilder där djur utnyttjas sexuellt och där det hävdas att bilderna är tagna i Sverige. Dessa signaler är tillräckliga för att ett förbud ska vara motiverat. I flera andra europeiska länder finns lagar mot sexuellt utnyttjande av djur. I våra nordiska grannländer förs också en debatt om att förbjuda sexuellt utnyttjande av djur eller så existerar redan lagstiftning. Tidigare, i 1944 års djurskyddslag, fanns en paragraf med ett rakt förbud mot sexuellt utnyttjande av djur, dvs. ett förbud mot tidelag. Djurskyddslagen från 1988 saknar ett sådant direkt förbud, vilket är olyckligt. Ett förbud mot ett sådant utnyttjande bör införas. Paragrafen bör vara straffsanktionerad. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 12 (s)

Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Helén Pettersson i Umeå (s) och Aleksander Gabelic (s) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 3. Då det gäller våra förslag hänvisar vi till våra nu aktuella motioner. Vi vidhåller de synpunkter vi framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 12 (v)

Wiwi-Anne Johansson (v) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 3. Då det gäller våra förslag hänvisar vi till vår nu aktuella motion. Vi vidhåller de synpunkter vi framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 12 (mp)

Tina Ehn (mp) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 3. Då det gäller våra förslag hänvisar vi till vår nu aktuella motion. Vi vidhåller de synpunkter vi framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2008/09:143 Djurskyddskontrollregister:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om djurskyddskontrollregister.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09: MJ231 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av lagar och förordningar som skyddar tama och vilda djur.

2008/09: MJ275 av Catharina Bråkenhielm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att djurskyddslagstiftningen kompletteras med krav på att brandlarm och sprinklersystem ska finnas i ladugårdarna.

2008/09: MJ279 av Catharina Bråkenhielm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förbud mot fångst och hantering av avskilda krabblor.

2008/09: MJ281 av Hans Hoff (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbud mot sexuella övergrepp på djur införs genom en särskild bestämmelse i djurskyddslagen.

2008/09: MJ283 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ger Jordbruksverket i uppdrag att lyfta fram den strukturella grunden för sambandet mellan våld mot kvinnor och barn och husdjurs situation.

2008/09: MJ309 av Louise Malmström och Anne Ludvigsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att inrätta en särskild djurskyddsbalk.

2008/09: MJ368 av Cecilia Widegren (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tydliggöra villkoren och kriterierna för dispenser angående ligghallar.

2008/09: MJ373 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förbud mot sexuella övergrepp på djur.

2008/09: MJ375 av Solveig Hellquist och Birgitta Ohlsson (båda fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att djurens situation ska uppmärksammas i misshandelsrelationer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att akut kunna omhänderta och placera husdjur som behandlas illa.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av samarbete mellan socialtjänst, polis och djurskyddsinspektörer.

2008/09: MJ380 av Tina Ehn (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagen om beteskrav måste gälla i praktiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla gamla dispenser bör sökas på nytt för ny bedömning och att nya dispenser enbart ges där det är praktiskt omöjligt på grund av brist på mark där vall kan anläggas inom rimligt avstånd.

2008/09: MJ393 av Staffan Danielsson och Lennart Pettersson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagstiftningen med krav på betesgång för mjölkkor i lösdrift bör utredas.

2008/09: MJ404 av Cecilia Widegren (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nya djurskyddsregler inte får påverka Sverige som forskarland.

2008/09: MJ427 av Birgitta Ohlsson och Solveig Hellquist (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om strängare regler vad gäller djurskydd för djur i djurparker.

2008/09:MJ430 av Birgitta Ohlsson och Solveig Hellquist (båda fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda mindre industriell slakt av fjäderfän.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över transport och uppfödning av slaktkycklingar i förhållande till djurskyddslagen.
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i 2 och 12 §§ djurskyddslagen i enlighet med vad som anförs i motionen.
4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i 4 § djurskyddslagen i enlighet med vad som anförs i motionen.

2008/09:MJ431 av Birgitta Ohlsson och Solveig Hellquist (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbjuda grytjakt.

2008/09:MJ432 av Birgitta Ohlsson och Solveig Hellquist (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbjuda kastrering av smågrisar utan bedövning.

2008/09:MJ433 av Birgitta Ohlsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbud mot vilda och exotiska djur på cirkus.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om strängare regler vad gäller djurskydd för övriga domesticerade djur i cirkusverksamhet.

2008/09:MJ435 av Birgitta Ohlsson och Solveig Hellquist (båda fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att taggtråd bör fasas ut helt för användning som stängsel också kombinerad med annan stängseltyp.

2008/09:MJ436 av Birgitta Ohlsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att grisar ska få en lagstadgad rätt att vistas utomhus.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inga fler dispenser ska tillåtas att delas ut för att lantbrukare ska slippa släppa ut kor på bete.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att även tjurar och kalvar ska omfattas av rätten att få gå ute.

2008/09: MJ458 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppgift att se över förutsättningarna för att inrätta ett fristående och opolitiskt råd för utveckling av moderna djuretiska frågor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppgift att se över förutsättningarna för att inrätta en ombudsman för djurrättsliga och djuretiska frågor.

2008/09: MJ459 av Lars Ohly m.fl. (v):

50. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska agera för att levande djur ska undantas från EU:s princip om varors fria rörlighet.
51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige omedelbart ska sluta ta emot och betala exportbidrag för levande djur.
52. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera för att djurtransporter inte får överstiga åtta timmar.
53. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska agera för medlemsländers rätt att införa nationella hårdare krav gällande djurtransporter.
55. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i EU ska agera för ökade forskningsanslag till alternativa djurförsök.

2008/09: MJ470 av Tina Ehn (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av lagstiftning och praxis i djurhälso- och djurskyddshänseende vad beträffar förprovning av metoder och utrustning som används vid tävling med och träning av sporthästar.

2008/09: MJ475 av Thomas Bodström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en samlad tillsyn.

2008/09: MJ484 av Carina Hägg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en översyn bör göras av behovet av en förstärkt djurskyddskontroll.

2008/09:MJ499 av Ulf Holm (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att driva frågan i EU gällande rätten för enskilda länder att skärpa lagstiftningen för att förhindra avel och slakt av belgisk blå.

2008/09:MJ501 av Ulf Holm (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uttryckligt skydd i lagen för djur mot att utnyttjas sexuellt.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om djurskyddskontrollregister

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Statens jordbruksverk får i ett för landet centralt register (djurskyddskontrollregistret) utföra automatiserad behandling av personuppgifter för de ändamål som anges i 5 §.

2 § Behandling av personuppgifter som är tillåten enligt denna lag får utföras även om den enskilde motsätter sig behandlingen.

Förhållandet till personuppgiftslagen

3 § Personuppgiftslagen (1998:204) gäller vid behandling av personuppgifter i djurskyddskontrollregistret om inte annat följer av denna lag eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag.

Personuppgiftsansvar

4 § Jordbruksverket är personuppgiftsansvarigt för behandlingen av personuppgifter i djurskyddskontrollregistret.

Ändamål med behandlingen

5 § Personuppgifter får behandlas i djurskyddskontrollregistret för att

1. i verksamhet hos Jordbruksverket planera, samordna, administrera, följa upp och rapportera om djurskyddskontrollen enligt djurskyddslagen (1988:534) samt enligt de EG-förordningar som kompletteras av den lagen,

2. tillhandahålla information om djurskyddskontrollen som behövs i verksamhet hos länsstyrelserna för deras planering, uppföljning och kontroll enligt djurskyddslagen samt enligt de EG-förordningar som kompletteras av den lagen, och

3. tillhandahålla information som behövs i verksamhet hos Jordbruksverket och länsstyrelserna som underlag för beslut om och kontroll av direktstöd och stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder enligt lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter samt enligt lagen (1994:1708) om EG:s förordningar om strukturstöd och om stöd till utveckling av landsbygden.

Personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i första stycket får också behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med annan lag eller förordning. I övrigt gäller 9 § första stycket d och andra stycket personuppgiftslagen (1998:204).

Personuppgifter som får behandlas

6 § I djurskyddskontrollregistret får endast behandlas sådana uppgifter om den som är föremål för djurskyddskontroll enligt djurskyddslagen (1988:534) och de EG-förordningar som kompletteras av den lagen, som behövs för de ändamål som anges i 5 §.

Sådana personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) får inte behandlas.

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om vilka personuppgifter som får behandlas i djurskyddskontrollregistret.

Personuppgifter som ska lämnas till registret

7 § Livsmedelsverket, Fiskeriverket, Sametinget och länsstyrelserna ska, för de ändamål som anges i 5 §, lämna sådana uppgifter som avses i 6 § till Jordbruksverket.

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om hur denna uppgiftsskyldighet ska fullgöras.

Rätt att få uppgifter ur registret

8 § Personuppgifter ur djurskyddskontrollregistret ska lämnas ut om länsstyrelsen begär det för verksamhet som avses i 5 § första stycket 2 och 3. Regeringen får meddela föreskrifter, eller i det enskilda fallet besluta, om att även en annan myndighet har rätt att få uppgifter ur registret.

Regeringen får meddela föreskrifter om att tillgången till uppgifter som avses i första stycket ska begränsas.

Direktåtkomst

9 § Utlämnande genom direktåtkomst till uppgifter som behandlas i djurskyddskontrollregistret är endast tillåten i den utsträckning som anges i denna lag eller i förordning som har meddelats med stöd av denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om de krav på säkerhetsåtgärder som ska gälla vid sådan direktåtkomst.

10 § Jordbruksverket och länsstyrelserna får ha direktåtkomst till personuppgifter i den utsträckning det behövs för de ändamål som anges i 5 §. Sådan åtkomst ska dock vara förbehållen de personkategorier som på grund av sina arbetsuppgifter behöver ha tillgång till uppgifterna.

Direktåtkomsten ska begränsas till att endast avse sådana uppgifter som myndigheterna har rätt att få ur registret enligt denna lag eller förordning som har meddelats med stöd av denna lag.

Rättelse och skadestånd

11 § Bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till denna lag.

Gallring

12 § Personuppgifter som behandlas i djurskyddskontrollregistret ska gallras när de inte längre är nödvändiga för de ändamål som anges i 5 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får dock meddela föreskrifter, eller i det enskilda fallet besluta, om

1. att personuppgifter får bevaras för historiska, statistiska och vetenskapliga ändamål, och
2. att gallring av personuppgifter ska ske senast vid en viss tidpunkt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.

BILAGA 3

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 12

Motion	Motionärer	Yrkanden
12. Motioner som bereds förenklad		
2008/09:MJ279	Catharina Bråkenhielm (s)	
2008/09:MJ309	Louise Malmström och Anne Ludvigsson (båda s)	
2008/09:MJ375	Solveig Hellquist och Birgitta Ohlsson (båda fp)	1 och 3
2008/09:MJ380	Tina Ehn (mp)	1
2008/09:MJ427	Birgitta Ohlsson och Solveig Hellquist (båda fp)	
2008/09:MJ430	Birgitta Ohlsson och Solveig Hellquist (båda fp)	1–4
2008/09:MJ431	Birgitta Ohlsson och Solveig Hellquist (båda fp)	
2008/09:MJ433	Birgitta Ohlsson (fp)	1 och 2
2008/09:MJ435	Birgitta Ohlsson och Solveig Hellquist (båda fp)	1
2008/09:MJ436	Birgitta Ohlsson (fp)	1–3
2008/09:MJ459	Lars Ohly m.fl. (v)	50–53
2008/09:MJ475	Thomas Bodström (s)	
2008/09:MJ484	Carina Hägg m.fl. (s)	